

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในวิถีชีวิตของคนไทยเรานั้นมีรากฐานจากเกษตรกรรม ที่มีการปลูกพืชและการเลี้ยงสัตว์ ผสมผสานและเกื้อกูลกันและกัน ในวิถีชีวิตที่มีพื้นฐานจากการเกษตรเช่นนี้ ทำให้เกิดขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทยอันเกิดขึ้นมาจากรากเหง้าของเกษตรกรรมอย่างมากมาย (อภิษฐ์, 2544)

ไก่พื้นเมืองนับเป็นสัตว์เลี้ยงคู่บ้านคู่เมืองของเกษตรกรไทยในชนบท มาเป็นเวลาช้านานแล้ว โดยจะมีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองกันเกือบแทบทุกครัวเรือนและทุกภาคของประเทศไทย (ม.ป.ป., 2554) วัตถุประสงค์ของการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในครัวเรือนก็เพื่อมุ่งเน้นการใช้แหล่งอาหาร โปรตีน ราคาถูกของชาวบ้านในชนบทเพื่อเป็นรายได้เสริมของครอบครัวเกษตรกร เพื่อความสวยงาม เพื่อความสนุกสนานและเกมกีฬา ตลอดจนการอนุรักษ์พันธุ์กรรมที่เด่นไว้ใช้ประโยชน์ต่อไป ทั้งนี้เพราะไก่พื้นเมืองมีคุณสมบัติที่ดีหลายประการเช่น พักไข่เอง เลี้ยงลูกได้ เนื้อของไก่พื้นเมืองมีรสชาติดี เนื้อแน่นและไขมันน้อยทำให้ไก่พื้นเมืองมีราคาสูงกว่าไก่กระทง ต้นทุนการผลิตต่ำ มีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดี แข็งแรง ทนทานต่อโรค และมีความสามารถในการเชิงต่อสู้ (กนก และคณะ, 2528) อีกทั้งยังสอดคล้องกับระบบเกษตรผสมผสานหรือระบบแบบไร่นาสวนผสมจึงทำให้ไก่พื้นเมืองเป็นที่นิยมเลี้ยงกันอย่างแพร่หลายในกลุ่มเกษตรกรในชนบท

จะเน้นการเลี้ยงไก่พื้นเมืองจึงเป็นทางเลือกที่น่าสนใจของเกษตรกรในการผลิตไก่พื้นเมืองจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้ให้กับครอบครัว เนื่องจากต้นทุนในการผลิตต่ำ ไม่ว่าจะเป็นค่าพันธุ์ไก่ ค่าอาหาร ค่าวัคซีน รวมทั้งอุปกรณ์ในการเลี้ยงต่างๆ โดยการเลี้ยงแบบธรรมชาติ ไม่ต้องเปลี่ยนแปลงสภาพการเลี้ยงไก่จากแบบเดิมมาก เพียงเพิ่มความเอาใจใส่ในการเลี้ยงดู และมีการจัดการที่ดีขึ้นเล็กน้อยเท่านั้น

ปัจจุบันความนิยมของผู้บริโภคจะเน้นไปที่ไก่พื้นเมืองเนื่องจากเนื้อไก่พื้นเมืองเป็นเนื้อที่มีรสชาติดี มีเนื้อสัมผัสตรงกับรสนิยมของผู้บริโภค ทำให้เป็นที่ต้องการของตลาด แต่เนื่องจากไก่

พื้นเมืองมีการเจริญเติบโตที่ช้ากว่าไก่อเนื้อ จึงไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดผู้บริโภคเนื้อ
 ไก่พื้นเมือง ส่งผลทำให้ไก่พื้นเมืองมีราคาสูง เมื่อเปรียบเทียบกับไก่อเนื้อของทางบริษัทผู้ผลิตต่างๆ
 ที่วางจำหน่ายตามท้องตลาดทั่วไป ที่พบปัญหาเกี่ยวกับสารเคมีตกค้างซึ่งเกิดจากยาฆ่าโรค
 รวมถึงปัญหาที่เกิดจากการตอนไก่ให้มีเนื้อแน่นและโตเร็วโดยการใส่ฮอร์โมนกระตุ้น
 การเจริญเติบโตของไก่ ทำให้มีสารตกค้างในเนื้อไก่และเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค (ทิฆัมพร, 2542)

ไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ 1 มีลักษณะประจำพันธุ์ดังนี้ ในไก่เพศผู้มีสีหน้าแดงถึงแดงอมดำ
 สีขนลำตัว สีขนหาง สีปาก สีแข้งเป็นสีดำ สีผิวหนังขาวอมเหลือง สีขนสร้อยคอ-หลังสีแดงประดู่
 และ หงอนเป็นหงอนถั่ว ส่วนในเพศเมียสีใบหน้าแดงถึงดำ สีขนลำตัว สีหาง สีปาก สีแข้ง สีขนคอ
 เป็นสีดำ สีผิวหนังขาวอมเหลือง และ หงอนเป็นหงอนถั่ว น้ำหนักตัวไก่ละเพศเมื่ออายุ 12 และ 16
 สัปดาห์ เท่ากับ $1,098.2 \pm 180.8$ และ $1,561.1 \pm 274.4$ กรัมตามลำดับ (อำนาจ และ อรอนงค์, 2551)

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดลำพูน ได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจึงได้จัดทำ
 โครงการฝึกอบรมเกษตรกรหลักสูตร “การเลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง”
 ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อถ่ายทอดความรู้ การเลี้ยง การจัดการ ขยายผลแนวคิดและรูปแบบการ
 เลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาติ ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ภูมิปัญญาและวัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่น
 ฝึกทักษะการทำการเลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาติ ส่งเสริมให้เกษตรกรดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจ
 พอเพียง เป็นการแก้ไขปัญหาความยากจน ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งของการทำการเกษตรตามแนวทาง
 เศรษฐกิจพอเพียงโดยเน้นการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตโดยใช้ปัจจัยการผลิตในท้องถิ่น
 ที่ปลอดภัยจากสารพิษ และโครงการฯ ได้สนับสนุนพันธุ์ไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ 1 ให้แก่
 เกษตรกรในจังหวัดลำพูนที่เข้าร่วมโครงการ รายละเอียด 30 ตัว โดยมีการเริ่มโครงการฯ ตั้งแต่
 พฤษภาคม 2553 - กรกฎาคม 2553 มีเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 248 คน จาก 8 อำเภอ
 ในจังหวัดลำพูน (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดลำพูน, 2553)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสำเร็จของเกษตรกรในการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ
 เชียงใหม่ 1 ในจังหวัดลำพูน รวมถึงศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรในการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ
 เชียงใหม่ 1 ซึ่งเป็นประโยชน์แก่เกษตรกรผู้สนใจในพื้นที่อื่นๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของ
 ชุมชน และทำให้เกษตรกรมีรายได้เสริม มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ตลอดจนศึกษาปัญหา อุปสรรค
 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ 1 เพื่อให้ได้แนวทางการ

ส่งเสริมพัฒนารูปแบบการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ 1 ให้เหมาะสมกับพื้นที่และตรงกับความ
ต้องการของเกษตรกร อันเป็นแนวทางการส่งเสริมให้เกษตรกรดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจ
พอเพียงให้มีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืนต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาสภาพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ 1 ของเกษตรกรที่ผ่านการอบรมหลักสูตร
“การเลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง” ในจังหวัดลำพูน
- 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรในการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ
เชียงใหม่ 1
- 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ของเกษตรกรในการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ
เชียงใหม่ 1

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยเรื่องนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ
เชียงใหม่ 1 ให้กับเกษตรกร สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดหรือหน่วยงานเอกชนที่มีความสนใจสามารถ
นำผลการวิจัยไปพิจารณาในการส่งเสริมการประกอบอาชีพการเลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาติตาม
แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และอาชีพอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องตามสภาพของเกษตรกรในปัจจุบัน

4. ขอบเขตของการวิจัย

- 1.1 การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะเกษตรกรในจังหวัดลำพูน ที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตร
“การเลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง” จำนวน 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอลี้ อำเภอทุ่ง
หัวช้าง อำเภอป่าซาง อำเภอแม่ทา อำเภอบ้านโฮ่ง อำเภอเวียงหนองล่อง อำเภอเมืองลำพูน และอำเภอ
บ้านธิ และได้รับการสนับสนุนไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ 1 คนละ 30 ตัว ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม

2553

- 1.2 วิธีการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ 1 จะยึดหลักวิธีการเลี้ยงตามเนื้อหาที่ได้รับจากการ
ฝึกอบรม

1.3 พันธุ์ไก่ที่ได้รับสนับสนุนจากโครงการคือ ไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ 1 มอบให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ รายละเอียด 30 ตัว

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ กับความสำเร็จของเกษตรกรในการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ 1 มีการกำหนดตัวแปรอิสระ (Independent variables) ดังนี้

- 1) ลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ 1
- 2) ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม ประกอบด้วย หนี้สิน การติดต่อกับเพื่อนบ้าน การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ 1 และการรวมกลุ่มเพื่อเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ 1
- 3) สภาพการเลี้ยง ประกอบด้วย ความรู้ในการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ 1 และปัญหาอุปสรรคของเกษตรกรในการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ 1 ส่วนตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ ความสำเร็จของเกษตรกรในการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ 1 โดยสรุปเป็นแบบจำลอง ได้ดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ
(Independent Variables)

ตัวแปรตาม
(Dependent Variable)

ลักษณะส่วนบุคคล

- อายุ
- ระดับการศึกษา
- ประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ

คำเชิงใหม่ 1

ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม

- หนี้สิน
- การติดต่อกับเพื่อนบ้าน
- การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับไก่ประดู่

หางดำ เชียงใหม่ 1

- การรวมกลุ่มเพื่อเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ

สภาพการเลี้ยง

- ความรู้ในการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ

เชียงใหม่ 1

- ปัญหา อุปสรรคของเกษตรกรในการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ เชียงใหม่ 1

ความสำเร็จของเกษตรกรในการเลี้ยงไก่

ประดู่หางดำ เชียงใหม่ 1

- รายได้เงินสดสุทธิจากการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ เชียงใหม่ 1
- ความพึงพอใจในการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ เชียงใหม่ 1
- การเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ เชียงใหม่ 1 อย่างต่อเนื่องหลังจากเสร็จสิ้นโครงการ

6. นิยามศัพท์

ความสำเร็จ หมายถึง เกษตรกรมีรายได้เสริมจากการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ 1 เกษตรกรมีความพึงพอใจในการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ 1 และเกษตรกรสามารถเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ 1 เป็นอาชีพเสริมอย่างต่อเนื่องหลังจากเสร็จสิ้นโครงการ

เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ที่เข้าร่วม โครงการฝึกอบรมเกษตรกรหลักสูตร “การเลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง” และรับพันธุ์ไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ 1 ไปเลี้ยงในจังหวัดลำพูน ตั้งแต่เดือน กรกฎาคม – ตุลาคม 2553

ความรู้ในการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ 1 ของเกษตรกร หมายถึง ความเข้าใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ในด้านการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ 1

รายได้เงินสดสุทธิ หมายถึง รายได้จากการจำหน่ายหักลบด้วยต้นทุนในการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ 1

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ดี ความพอใจ ชอบใจ และมีความสุขของเกษตรกร หลังจากเข้าร่วมโครงการฝึกอบรมหลักสูตร “การเลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง” โดยการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ 1 แล้วเกิดรายได้ มีอาหารบริโภคให้กับครอบครัว และประสบความสำเร็จ สมหวังในการประกอบอาชีพ

การเลี้ยงไก่อย่างต่อเนื่อง หมายถึง การเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ 1 รุ่นที่ 2 ต่อเนื่องจากโครงการฝึกอบรมเกษตรกรหลักสูตร “การเลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง” ในปี 2553

7. สมมติฐานในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้ดังนี้

มีปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของเกษตรกรในการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ 1 ในจังหวัดลำพูน